

ДУАЛЬНА ФОРМА ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ ЯК ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

В сучасних умовах розвитку економіки України зусилля закладів вищої освіти (ЗВО) на підвищення рівня підготовки студентів повинні відповідати вимогам ринку праці, економіки та роботодавців, чому сприятиме впровадження дуальної форми здобуття освіти, при якій навчання переривається періодами практичної діяльності.

Дуальна форма здобуття освіти передбачає поєднання навчання осіб у закладах освіти з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації, як правило, на основі договору про здійснення навчання за дуальною формою здобуття освіти [1].

На сьогоднішній день працевлаштування випускників ЗВО перетворилося в одну із гострих соціальних проблем. Поглиблення диспропорцій, що існують на вітчизняному ринку праці, призводять до збільшення рівня безробіття, зокрема, серед випускників ЗВО.

Дані Державної служби статистики України [2] про безробітне населення за причинами незайнятості у 2013–2017 рр. свідчать про щорічне коливання кількості безробітного населення у віці 15–70 років. Причому у 2017 р. відносно 2013 р. кількість безробітного населення збільшилася на 12,4%.

Досить значною протягом 2013–2017 рр. є частка не працевлаштованих випускників загальноосвітніх навчальних закладів (ЗОНЗ) та ЗВО, хоча за останні п'ять років спостерігається стійка тенденція до її зменшення. Так, у 2013 р. вона становила 16,8%, а у 2017 р. – 12,2%. Загалом частка не працевлаштованих випускників ЗОНЗ та ЗВО займає третю сходинку серед причин незайнятості безробітного населення у віці 15–70 років.

Розірваний зв'язок між освітою та виробництвом можна вважати однією з причин відірваності знань, отриманих у вітчизняних ЗВО, від вимог роботодавців. Однією з причин такої негативної ситуації є недостатність практичного досвіду більшості випускників ЗВО, низький рівень їх підготовки щодо здатності ефективно працювати у швидкоплинному професійному середовищі та гнучко реагувати на його вимоги [3, с.91–92].

4 з 10 фірм у ключових секторах української економіки свідчать про значний розрив між навичками, якими володіють працівники, і потрібними фірмам для досягнення бізнес-цілей. Як результат: неефективне використання часу студентів у ЗВО; роботодавці змушені перенавчати спеціалістів; необхідна вимога для працевлаштування – наявність досвіду роботи; обмеження ефективності роботи фірм, якості їхніх послуг, здатності утримувати та розширювати клієнтуру [1].

Дуальна форма здобуття освіти функціонує таким чином, що теоретична підготовка у ЗВО доповнюється професійно-практичними фазами на підприємствах. Як свідчить досвід країн, в яких впроваджена дана система навчання, дуальна форма здобуття освіти має як переваги, так і недоліки:

– *переваги*: практична орієнтація навчального процесу; паралельне оволодіння професією під час отримання вищої освіти; чергування теорії і практики у навчальному процесі; інтенсифікація професійної освіти; співпраця ЗВО з підприємством; фінансування підприємством, з яким укладено угоду, практичної фази навчання майбутнього фахівця;

– *недоліки*: менше «науковості» у порівнянні з традиційним навчанням; більша завантаженість студентів; відсутність у фахівця вільного вибору робочого місця у перші роки після отримання диплома, через фінансову підтримку його підготовки відповідним підприємством, пов'язану з умовою працевлаштування і роботи на цьому підприємстві.

Запровадження дуальної форми навчання в Україні передбачає: здобуття від 25% до 50% кредитів під час навчання на робочому місці; результати навчання оцінюються і роботодавцем, і ЗВО; роботодавець бере участь у

відборі студентів, що навчатимуться на програмі; учасник програми повинен мати право на працевлаштування в Україні відповідно до законодавства [1].

Поетапне впровадження дуальної форми здобуття освіти в Україні сприятиме: підвищенню якості підготовки фахівців; зближенню з вимогами ринку праці; посиленню впливу роботодавців на процес підготовки фахівця з необхідними знаннями, вміннями і компетентностями; модернізації освітніх програм за рахунок їх адаптації до вимог роботодавців; розширенню можливостей для підвищення кваліфікації викладацького складу ЗВО; підвищенню конкурентоспроможності ЗВО на ринку освітніх послуг; підвищенню мотивації студентів до навчання; збільшенню у випускників ЗВО шансів на отримання постійної роботи відразу після закінчення закладу освіти; набуття майбутніми фахівцями до закінчення навчання стажу роботи, необхідного для подальшого професійного зростання, а також реалістичного бачення власного кар'єрного шляху; підвищенню конкурентоздатності майбутніх фахівців; відбору (під час навчання) талановитих здобувачів освіти для запрошення на роботу після закінчення навчання; росту рівня зайнятості молоді; економії підприємств на витратах з пошуку і підбору працівників; отриманню підприємствами кваліфікованих фахівців без додаткових витрат на первинне ознайомлення з робочими процесами, перенавчання або адаптацію.

Дуальна форма здобуття освіти забезпечує рівновагу між попитом та пропозицією фахівців на ринку праці, адже співпраця освітніх та господарських суб'єктів передбачає підготовку саме тієї кількості фахівців з певними знаннями, вміннями і компетентностями, яку на цей момент потребує ринок праці.

Список використаних джерел:

1. Гриневич Л. Концепція підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/koncepciya-pidgotovki-fahivciv-za-dualnoyu-formoyu-zdobuttya-osviti> (дата звернення: 04.01.2019).
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 04.01.2019).
3. Орлик О. В. Взаємодія ринків праці та освітніх послуг в контексті забезпечення економічної безпеки // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць. – 2018. Вип. 2(66). – С. 85–98.